

Хто визволиться сам, той вільний буде,
Хто визволить кого, в неволю візьме.

Лесь Українка

Українська духовність —
безсмертна!
Україна — свята!

Титул без діла — це ніщо,
а діло без титула є ділом.

Г. Сковорода

«Коломій думай, що на тобі мільонів стан
стоїть, що за долю мільонів мусиш дати
ти одвіт...»

Шукайте правди і нею жийте!

І. Франко

Борітеся — поборите!

«В своїй хаті своя правда,
і сила, і воля».

Т. Шевченко

СВІТ БЕЗНАЧАЛЬНИЙ

Григорій Сковорода
ПЕРЕТВОРЕННЯ ВІЧНЕ

Рік XIV, ч. 55 ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ, 1993

КВАРТАЛЬНИК

Видав громада Лесі Українки
Української Національної Віри
Reformed Ukrainian Native Faith Inc.
P. O. Box 206
Etobicoke, Ont. M9C 4V3
Canada

Дажбожа Відправа відправляється кожної
неділі о 11-ій годині ранку, у Святині Дажбожій
при вул. 626 Биргамторп Ровд, Етобіко
(Торонто), Онтаріо. Духовник — Володар Гайдаїчук
626 Burnhamthorpe Rd. tel.: (416) 622-4809
Etobicoke (Toronto), Ont. M9C 2Y8

НЕСТАРІЮЧИЙ ДОСВІД

(Сучасний погляд на язичество праукраїнців)

Хрестителі, насаджуючи християнство на праукраїнських землях, вдалися до нечуваних раніше в Європі спустошень, що були заподіяні культурі наших стародавніх попередників. Будучи гордими, вони, язичники, в той же час не керувалися зарозумілістю, котра протягом історії людства багатьом народам наробила безліч лиха. Праукраїнці були чемними дітьми природи, через що не підкорювали її, а пристосовувалися до неї. Правильність такого способу життя підтверджує і нинішня дійсність, що тепер увінчується, на жаль, екологічною кризою.

Заповідні території не є винаходом післяязического часу. Священні, тобто заповідні, гаї були досить поширеними на праукраїнських землях. Був такий заповідник і біля Києва, недалеко села Берестового. Тут знаходилися печери, в яких зберігалися язичеські святощі, в тому числі старовинні зображення богів, прихованих від хрестителів. Пізніше на цьому місці була збудована Печерська лавра. І взагалі — там, де були язичеські святилища (капища), постали християнські храми. Отже, наші предки безпомільно визначали місця, сприятливі для зв'язку з Всесвітом.

А як же хрещені пришельці дякували за це місцевим «дикунам»? Про це свідчить висновок відомого історика М. Костомарова: «Залишки язичества, народні вірування підлягали духовному судові». Наскільки він був «духовним», оповідають літописи про прив'язаних до стовпів, що «сгоша четири волхва на єпископському дворі».

Характери язичників вироблялися під впливом оточуючої природи, а тому відзначалися стійкістю, веселістю і поетичністю. Духовно насичене трудове життя, а також змістовне дозвілля — ігри, забави, пісні й танці — були люблені не тільки молоддю. А хрестителі вважали це «бесовством богомерзким».

Праукраїнці-язичники дотримувалися шлюбного закону, утримуючись від кровозмішання. І взагалі наші предки побожно ставилися до всього рідного і були дуже обережними в запозиченнях, що сприяло єдності й бадьорості в настроях людей, їх впевненості в собі.

Сьогоднішні сповідники рідної віри, успадковуючи народні звичаї, вважають, що з українців християнином може бути лише той, хто не знає правди про минуле свого народу. Особливо корисно знати, якою була в дійсності релігія наших язичеських предків, адже в ній відображена душа народу. «Це була сильна, внутрішньо міцно викроєна релігія, висока, красива і тому являлася для християнства страшним ворогом», — писав дослідник історії стародавньої України С. Лісній.

Греки, що були хрестителями праукраїнців, самі приймаючи християнство, не нищили зображень своїх стародавніх богів. Ними вони гордяться й досі. Ми ж, нинішні українці, завдяки своїм хрестителям, мусимо зернина за зерниною вибірувати своє давно минуле, доценту винищене «освіченими» пришельцями. Ними був знищений і наш первісний клинопис, що від нас поширився й на інші землі, через що став широко відомим у світовій історії. Та й взагалі хрещення праукраїнців було справою політико-економічною, а не духовною. Засилля хрестителів в Україні настільки було гнітючим, що і

обраний митрополитом праукраїнець Клим Смолятич здався їм язичеським волхвом, а тому був проклятий.

У «Церковних настановах» 1274 року були вдруге прокляті й праукраїнські свята, народні колядки та щедрівки. Під час хрещення усім навіть українські імена змінювали на грецькі. Та, не змігши зламати опору новохрещених, які продовжували дотримуватись звичаїв своїх предків, хрестителі починають використовувати народні обряди в церковних відправах. Проте не залишили наміру викоринити дух вольності й незалежності в козацького народу і тому шукали собі помічників. Знайшли їх у Московитії і підпорядкували київську митрополію московському патріархатові, взамін узявши від нього великого хабаря.

Так Україна на сотні років потрапила під духовний гніт Москви, що завершився більшовицьким терором, де не було спокою не лише язичникам, а й самим християнам, від яких комуністи запозичили ідею горезвісного «колективізму», а також «соціальної справедливості», широко розголошеної, проте ніким і ніде не баченої в умовах імперії зла — СРСР. А язичеські традиції тим часом не тільки не згинули, а й випилися в новий рух за повернення українців до рідних духовних витоків.

Духівник Волод Лещенко

Проф. д-р Михайло Міллер

«Старожитності»

МОГИЛА КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА

«... конче потрібно в майбутньому, як тільки зміниться існуючий тепер в Україні стан, перевести на місці знахідки поховання найширші додаткові розкопи та розшуки. На тому ж місці мусить бути побудований пам'ятник українському князю-лицареві Святославу, а гора прибрати назвище «гори Святослава». Цю працю ми заповідаємо молодим українським археологам, історикам та патріотам...»

Михайло Міллер

В 1927 році почалися роботи по величезному будівництві Дніпрової Державної Електричної станції (Дніпрельдержбуд). Головним завданням того часу було спорудження бетонової греблі через увесь Дніпро. Ця гребля повинна була спинити Дніпрову течію, підвести в гору аж до 40 метрів та створити тим величезний став від Запоріжжя аж до Дніпропетровського (Катеринославу), а по Самарі — майже до Новомосковського. В процесі тих робіт терени підлягали різним формам деформації. Всі славнозвісні пороги Дніпрові та всі острови впродовж звиш 90 км, як і значні площі берегів — мусіли вкритись водою. Дніпрові допливи та балки на цій ділянці перетворилися на великі затоки та стави. Під час цих робіт до 200 сел було переселено, повністю або частково, на степ, з берегів Дніпра, які підлягали затопленню. Висажувались в повітря цілі скелясті острови та окремі скелі, зкопувались та змивались «моніторами» цілі гори та великі площі землі.

Між тим ділянка порожистої частини Дніпра

здавна уславилася як своєю історичною ролюю, так і великою кількістю археологічних пам'яток, що там знаходились. Всеукраїнський Археологічний Комітет знаходився біля питання охорони історичних та археологічних пам'яток на терені затоплення та взагалі деформації. Наслідком цієї колотнечі було заснування Дніпрельстанівської археологічної експедиції Наркомпросу України, яка в тому ж таки 1927 році взялася до праці. Експедиція повинна була дослідити весь терен деформації, від острова Хортиці аж до Дніпропетровського, вийняти всі матеріальні археологічні та історичні пам'ятки, які там буде знайдено, списати та зафіксувати всіма науковими засобами усі інші пам'ятки, що не даються до рук. Експедиція працювала протягом шести років, аж до осені 1932 року, поки було закінчено будівництво греблі, а разом з тим рівень Дніпра, піднесений високо вгору, затопив усе сточище та долини ріки.

В процесі робіт експедиції було зібрано величезні матеріали — до 40,000 окремих речей археологічного значення, до 5,000 негативів фотознімок, велику кількість плянів, мап, креслеників, рисунків, вирізок гранітових брил, монолітів, поховань та т.п. Кілька десятків звітів, сотні реєстрів та описів складених робітниками експедиції творили великі купи манускриптів. Ці тексти пояснювали та висвітлювали величезні збори археологічних речей, що мали наукове значення, далекосягле за межі інтересів історії України. Завдяки несприятливим умовам для наукової праці в УРСР, всі ці величезні матеріали та і лишилися не обробленими, та навіть не був видрукований загальний, хочби найкоротший звіт про наслідки робіт експедиції. Таким чином надзвичайні досягнення та винаходи Дніпрельстанівської експедиції не пішли на користь науки, а в багатьох випадках вже забулися або загинули.

В зв'язку з таким станом речей, вважаю себе повинним оголосити хоч би по загадках, хоч би в найкоротших писях одну з надзвичайних знахідок, зроблених експедицією. Цей факт, за низкою обставин, не був опублікований хоч би у формі найменшої газетної звістки, між тим з учасників та свідків цієї знахідки, здається, вже нікого немає на цьому світі. Маю на увазі знахідку, яка серед робітників експедиції одержала умовне назвище «Кічкаського скарбу».

В 1930 році Дніпрельбуд приступив до формування так званої «Площі А», на котрій мусіла будуватись ціла низка металургійних фабрик. Площу «А» розташовано в цілком виключному місці, єдиному в своєму роді на всій просторині Дніпра, від порогів до Чорного моря. В цьому місці, вище острова Хортиці, Дніпро вигинається коліном, оточуючи з двох боків велику та високу гору в формі півкулі, що знаходиться на лівому березі. Від зонального степу ця гора відрізується вибалками, що впадають у балку Московку та Цокурову мітусь. Під горою знаходиться відомий в історії «Кічкаський перевіз» через Дніпро, про якого згадує Візантійський імператор та письменник Костянтин Порфірогенет під назвою «Крарійський». Цей перевіз через Дніпро був найбільший та відомий вже за часів Боспорського царства, як то видно із знахідок на

дні Дніпра на перевозі значної кількості Боспорських грошей. Особливого ж значення набуває Кічкаський чи Крарійський перевіз в 9—12 ст.ст., коли через нього йшов шлях з Херсона до Києва і в цьому місці перехрещувався з великим шляхом «з варяг в греки». В цьому ж місці, перед початком порогів, за свідомством того ж таки Костянтина Порфірогенета зупинялися валки дубів, що йшли вгору по Дніпрові, люди з них висідали на берег і обходили пороги пішки, переносючи човни на плечах або перетягаючи волоком. Інші валки, що йшли Дніпром за водою в цьому ж таки місці пускали на воду дуби і продовжували відсіль свою подорож вже водою. Очевидно, в зв'язку з таким виключним значенням цього середохрестя найбільш торговельних артерій та шляхів сполучення того часу, при Кічкаському перевозі з обидвох боків Дніпра були розташовані великі слав'янські села, що їх залишки винайшла та дослідила Дніпрельстанівська археологічна експедиція. На дні Дніпра, на перевозі, було знайдено багато різних речей, в тому ж числі гроші бронзові, срібні та золоті — Понтійські, Ольбійські, Боспорські, грецькі, римські, арабські, київські, татарські та західно-європейські. Тут же, в піску на дні, було знайдено 5 надзвичайної цілоти великих мечей так званого «варяжського типу», та багато всякої зброї різних часів, від кам'яної сокири та до кулеметів часів громадянської війни.

Нижче Кічкаського перевозу, під тією ж горою, починається острів Хортиця, найбільший на всьому Дніпрі. На чолі острова випиналися з води три величезні скелі, на одній з яких був природний причіпок, що звався «Царицино крісло». Острів Хортиця пов'язаний низкою спогадів та пам'яток з нашою історією. Тут на ньому знаходився ще в 19 ст. величезний дуб — язичацьке жертвище, якому вклонялися та приносили жертви слав'яни. На Хортиці з'їздилися в 1223 р. українські князі, перед походом на ріку Калку на зустріч татарам. В 16 ст. тут знаходилася перша Запорізька Січ, з отаманом Байдою на чолі. З початку 18 ст. Московський уряд побудував тут фортецю проти турків, а насправді проти Запорожців, що боронили тоді волю і незалежність України. На острові Хортиці навіть на поверхні ще видно чимало пам'яток, — могили, залишки січі, московської фортеці, та знайдено силу археологічних матеріалів.

Від Хортиці починався та простягався на низ по Дніпрі до самого гирла — «Великий Луг» запорожців. На низу луга був розкиданий величезний «Чорний ліс», що його згадує ще Геродот, під назвою «Гілеї». Вся просторинь Великого Лугу уявляє собою безкрайні блукви, кути, острови, рукава, плеса та багна, що були вкриті лісом, кущами, очеретом та всяким зіллям.

Недалеко від Кічкаського перевозу вгору по Дніпрові — знаходиться видатне своєрідне красою місце, що звалось «Вовча глотка». Тут сходяться близько Дніпрові береги в вигляді сторчових високих скель. Тут маємо найбільшу на все Надпоріжжя височину від скелястого дна ріки до верховини скелястої берегової кручі — 70 м. Дніпро зі страшенною силою та ревищем проривається в цьому місці крізь «Вовчу глотку».

Вище «Вовчої глотки» знаходиться гарна «Зе-

лена забора» та перший знизу поріг «Вільний», що описаний у Костянтина Порфірогенета під «слав'янського назвою Вульніправ». Від порогу вгору починається власне порожиста частина Дніпра, що складається з 9-ти порогів, 91 забори, та нечисленної кількості островів великих та маленьких, 120-ти скель, та каменів, розкиданих купами та поодинокі.

Гора, на тім'ї якої знаходиться «Площа А», домінувала над всією цією околицею. З верховини гори розгортався єдиний незабутній краєвид на десятки кілометрів. Униз — на Хортицю та Великий Луг, вгору — на початок порогів, на схід — безкрайні степи. Під горою — Кічкаський перевіз та середохрестя великих шляхів. І вгору і униз по багатьох місцях блищала срібна поверхня Дніпра на віддаль якої тільки можна було досягти оком.

В 1930 р. почалися роботи Дніпрельстану на поверхні гори, яку мусили перетворити на цілком рівну площу «А». Для цього треба було знести найвищу частину гори площею приблизно 2 X 2 км. Землю, яку зкопували з цієї маківки звозили на околиці площі. Робота переводилася без ніяких механічних приладів, ручно, черкаськими грабарями, яких робило на той час на горі коло 2,500 людей з понад 1,000 однокінних грабарських хур.

Вже під час попереднього огляду верховини гори, на площі, що підлягала нівелюванню, виявилася значна кількість пам'яток — звищ 80 могил різного розміру, залишки стародавнього укріплення в вигляді замкнутого вала з каменю, засипаного землею, рештки якоїсь площі брукованої каменем, глибокі рови, що вже засунулися землею від часу і тому подібне. Крім того під поверхнею в землі виявилось надалі в різних місцях сила людських поховань з різного часу. Грабарська праця по знесенню верховини провадилася швидко. Археологічна експедиція, що робила на той час в сточищі Дніпра, могла кинути на гору не більш 2—3 наукових робітників, чого було замало. Грабарі одноразово в кількох місцях глибоко орали плугами площу, що підлягала здійсненню. Інші на той час накидали зрану землю грабарками на хури та вивозили геть на периферію площі, де завальовали в балки та поглиблення. Майже щодня, іноді по кілька разів, плугами руйнувались стародавні поховання. На гору викидалися людські черепи, кістки, посуд, зброя і т.п. Археологи не встигали вживати потрібних заходів для охорони знахідок, через що багато їх загинуло.

При таких умовах дослідження городища, що було розташоване на найвищій крапці гори, — було доручено молодому археологові Володимирові Грінченкові. Він узявся до дорученої йому роботи ретельно та пильно, розподілив усю площу городища — коло 3,000 кв.м. — мережею простих ліній на 2-метрові квадрати і обстежив послідовно квадрат за квадратом. Завдяки такій методі робіт, В. Грінченко знайшов на площі городища «Кічкаський скарб», але не зрозумів його, через що, можливо, й не дослідив до кінця. Через те, може, було б краще, якби цю роботу було доручено хоч не такому молодому робітникові, проте з більшим знанням та досвідом. Але все те виявилось вже запізно.

Обстежене спорудження виявилось не типовим

для городища, бо не мало звичайної для городища перерви вала — в'їзда всередину. Під час дослідження рештки зруйнованого від часу валу уявлялися собою смугу з каміння заввишки всередині до 20 см. та шириною 7 м. Смуга каміння вже і зверху вкрилася землею та поросла бур'яном, через що була мало помітна на око, навіть зблизька. Городище мало форму прямокутника, що утворювався безперервним валом. Один короткий бік цього прямокутника був вигнутий півколом надвір. Під час розкопів городища, поміж камінням знаходилися залізні вістря до стріл та фрагменти сірого посуду, близькі по своєму типові до так званої Салтівської (Аланської) або Північно-Кавказької культури 7—9 ст.ст. В північній частині городища, проти вигнутого боку, на цілком рівній поверхні було знайдено «Кічкаський скарб».

Тут на поверхні без ніяких прикмет, при самому пильному огляданні, було помічено в бур'яні невеликий камінь, що ледве висувався з землі, але ж сам собою навряд чи зміг сюди потрапити. Відразу тут було розпочато обережні розкопи та обстеження суцільної площі довкруги того каменя. Таким чином було виявлено тут цілу низку великих каменів, що знаходилися під землею неглибоко — на 10-20 см. Це каміння було розташовано під землею у формі майже циркулярного кола, з діаметром до 10 м. В лінії цього ж кола було знайдено циліндричну яму зі сторчовими стінками, заглибшки в 2 м. Яма та була забита в суціль до самого краю камінням та землею. Серед каміння траплялися залізні трьохгранчасті вістря до стріл. На самому споді під камінням було знайдено кілька незначних уламків кісток, серед них одна більшого розміру, очевидно частина людської гомілкової кости. Уламки кісток, як і деяке каміння, були обпалені. Цей факт надзвичайної ваги не був у свій час спостережений дослідувачем, через що й сама істота пам'ятки в цілому лишилася йому незрозумілою. Дуже ретельне та щире дослідження було разом з тим механічним, без розуміння суті пам'ятника, що підлягав вивченню та реконструкції. Крім того, самий «Кічкаський скарб» остільки притяг до себе увагу дослідувача, що деякі додаткові частки всього комплексу могли лишитися невиявленими.

(Далі буде)

ВІТАЄМО ВСІХ УКРАЇНЦІВ ЗІ СВЯТОМ РІЗДВА СВІТЛА ДАЖБОЖОГО ТА БАЖАЄМО ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ!

**ХАЙ ЛЮБОВ І ЗГОДА ПАНУЮТЬ МІЖ
ВСІМА НАМИ!**

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, УКРАЇНО МОЯ!

*Там над ріками на сході,
На високім небозводі,
Ой, там сяє зоря.
Щедрий Вечір, добрий вечір,
Україно моя!*

*В Києвграді
Весела новина
Зі сну збудилась
Дажбоже Україна...*

*Дажбог наш Батько
Злат-Тризубом блиснув
З Дніпровської кручі
На Видубич вийшов...*

*Зазеленіли
В галях святі дуби,
Волхви співають
І радіють люди...*

*Славен наш Бог,
Славе наш Дажбог,
Славні предки
Й великий наш народ!*

Святославич

... Слов'янознавець і філолог Г. Дяченко знайшов у чеському літописі: Сварог — це Зодіакус. Свято Сварога це Різдво Світу (25 грудня), але це не різдво Сварога, а різдво тріади світил Сонця, Місяця й Зорі. За Іпатівським літописом Сварог навчив людей шлюб, хліборобства й подарував їм плуг. Культ золотого плуга у скіфів описав Геродот. Цей культ з усіма обрядами дожив до нашого часу. Усі язичеські обряди Різдва, що подекуди виконуються й нині, свідчать, що це свято Зодіаку. Це 12 полін з доброго дерева, щоб розвести священний вогонь, обов'язкова кількість страв на різдвяний стіл — 12. Дванадцять — це кількість божеств сузір'їв Зодіаку — кожному з них приноситься жертва. Маємо й 12 священних Ночей творення світу з 25 грудня по 6 січня. Урочистим обрядом було вшанування символічного прадерава світу (верби, а потім ялинки), що означає в міфологіях народів світу зоряну галактику й Землю.

На Україні це літописна Берегиня — вишита квітка на рушниках. Дерево прикрашають вогнями, щоб горіло, як Чумацький Шлях, світилось як Зодіак-Сварог. Пряники й горіхи — надбання предка. Сніп пшениці символізує плоди хліборобства, якого навчив Сварог і предок Дідух — Коляда — Місяць.

КОЛЯДА

*„Коло нове дає” — „Колянда”.
Це матір Року — Коляда,
Що сонця золоту троянду
У небо знову викида.*

*Ось сонечко біжить по колу
І день за днем нам креслить рік,
Щоб ожили і ліс і поле,
І звір і птах, і чоловік.*

*Це сонце народилось знову
І нам несе на крилах рік.
Всі оживуть сади й діброви,
Як тільки скресне перший сніг.*

*Це сонце курс взяло на весну
І Рік Новий куде буття,
Щоб ожило все і воскресло
Розпочало нове життя.*

*Так Коляда — це Року матір —
Несе усе нам залюбки.
Її стрічають в кожній хаті
І їй співають колядки.*

Віра Ворскло

ТАЄМНИЦЯ БІБЛІОТЕКИ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Ранньої весни 1953 року по вулиці Рейтарській, 34, у Києві, будівельники копали котлован. На глибині 5 метрів натрапили на кам'яний склеп. Він, як пізніше з'ясувалося, був саме на території колишньої садиби багатого феодала часів Київської Русі, — видатного політичного діяча, київського літописця, вченого природничих наук, алхіміка Петра Бориславовича.

У ті часи я, учень 101-ої київської школи, як і багато моїх однолітків, цікавився історією. Крім того, я належав до династії копачів, відвідував археологічний гурток при Палаці піонерів і мав практичне завдання наглядати за земляними роботами в зоні стародавнього Києва. Що я запам'ятав? Склепіння віднайденого приміщення повністю збереглося, хоч з тих пір, як його змурували з давньоруської цегли — плінфи, минуло більш як 800 років. Невідомо, яким чином, але збереглися масивні столи і навіть численні колби, пробірки, реторти, ступки з пестиками для розтирання суміші, ливарні формочки, ковальський інструмент і багато апаратів та різного устаткування, обладнання, прилади для вимірювання тиску й інша механіка. Величезна двокамерна піч теж була заставлена ливарними посудинками із спеціальними гирлами для розливання гарячого металу. Біля печі стояли металеві пластили з геометричними фігурами та викарбованою на них кабалістичною шифрованою символікою, чудернацькими візерунками, зображеннями знаків Зодіака та планет Сонячної системи, спіральними галактиками, загадковими знаками. З усього видно, що господар оселі виготовляв смальту: численні столи були складені біля печі, вламки скляних кольорових браслетів, полив'яні горщики, плитки, керамічні писанки, скляні шлаки, окиси міді, заліза та інших металів стояли на столі до послуг вченого-експериментатора. На той час то були найновіші прилади, можливо, виготовлені власноруч. Серед інвентаря ми знайшли точні інструменти виміру кута відстані від Землі до зірок «секстант» та інші астрологічні прилади, єгипетські золоті амулети-жуки, прикраси з далекої Індії, Середньої Азії, глиняні таблички з міст прадавнього Шумеру. Папір з Китаю й інших країн, обереги, — багато чого промовляло про широкі можливості пересування господаря в просторі.

Я пригадав, що автор «Слова про Ігорів похід» натякає на безодню віків вітчизняної історії, згадує про віки Троянові, і про Дунай, і про ворожбу, і про фантастичні перельоти князя за годину з Києва до Чернігова... Можливо, суворі релігійні канони не дозволяли висловлюватись конкретніше. Але я тоді відразу пригадав, як під час археологічних розкопок трипільського міста в селі Майданецьке Тальнівського району Черкаської області вчені натрапили на стародавнє місто. На площі в 400 га збереглося 1557 двоповерхових осель, храми, астрономічні обсерваторії, багато речей із золота, срібла, бронзи. Але найціннішими були глечики, розмальовані яскравими фарбами. На них зображені

чудернацькі літальні апарати, схожі на реактивні, бо навколо намальовано реверсійний слід відпрацьованих газів. Коли ж знайшли на глиняних посудинах спіральні галактики, малюнки стилізованої схеми будови атома, глиняні біноклі, які нагадували сучасні скульптурки людей у космічних скафандрах і шоломах, наші сумніви повністю розвіялися. Трипільські племена, які вже 6 тисяч років тому стояли на порозі створення держави на території України, в своїй таємничій символіці передавали шифровану програму, інформували про свою прадавню історію, пов'язану з авіацією.

З глибин моєї пам'яті зринув той незабутній день 1946 року, коли я приніс батькові (муляру і водночас поліглоту) обід на Хрещатик. Він тоді працював серед військових. Тато довго водив мене лабіринтами підземного міста — координаційного центру керування космічними польотами, показував дивні прилади, які світилися кольоровими очима, блимали — вся ця загадкова машинерія перевірялася, випробовувалася і поступово демонтувалася. Наприкінці батько показав величезне сталеве тіло сигароподібної ракети і сказав, що він їде працювати далеко від рідного міста. З цього моменту я його не бачив, але коли 1957 року наша країна запустила перший супутник Землі, я повірив, що в цій перемозі велику роль відіграла знайдена космічна ракета з «космодрому», який багато тисяч років до Байконура був стартовим майданчиком, з якого відправлялись в далекі зоряні мандри наші пращури.

Можливо, Петро Бориславович не тільки знав про те, що наші пращури ще до Всесвітнього потопу — 13 тисяч років тому, — повністю контролювали планету Земля, а й мав портативний літальний апарат? Хто тепер відповість достеменно... Але повернемося в ті трагічні для України часи, коли все найкраще із старожитностей, коштовностей, новітніх технологій вивозилося на секретні полігони в Росію. Так був демонтований величезний космодром з тисячами приладів, апаратурою, устаткуванням, цілою ракетою-кораблем міжзоряних мандрівок, величезною науково-технічною бібліотекою, новітніми технологіями, і хоч хто-небудь із українського уряду сперечався чи протестував? Після моїх публікацій в українських газетах про ці події хоч би один державний службовець поцікавився, яка ж доля спіткала 800 томів найдавнішої, унікальної літератури багатьма мовами світу, яку ми знайшли у величезній металевій скрині розмірами 3 м X 1,50 м, висотою 185 см. В ній зберігалася пам'ятка давньоруської літератури із 197 кольоровими мініатюрами, срібною палітуркою, оздобелною коштовним камінням. Я таки певен: у XII столітті навпроти теперішнього угорського консульства по вулиці Рейтарській (між Золотими і Львівськими ворітьми) жив видатний полководець, дипломат, державний діяч, літописець, поет — ймовірно автор «Слова». Можливо, ці 800 томів були рештками бібліотеки Ярослава Мудрого. Але тоді, 1953 року, «янголи-хранителі» з НКВД лагідно попросили, щоб всі ми тримали язик за зубами. Все було ретельно упаковане, навантажене на три величезні криті машини і вивезене в невідомому напрямку. Я дуже прошу читачів: може, хто щось знає про долю тих історичних реліквій, повідомте редакцію. «Молодь України», 29 липня 1993

Василь Суховєєв

КОЛЕСО ОРІЯН

Сім тисяч років тому українці, які називалися тоді оріянами, винайшли колесо. Шість тисяч п'ятсот років тому наші предки зі степів України (Оріяни) прибули в межиріччя Тигру і Єфрату (тепер південний Ірак) на конях і колісницях. Привезли з собою пшеницю, інші злаки, плуг, свою волю і віру. Пізніше вони поширили свою інтелектуальну домінацію на простори Індії, Месопотамії, Малої Азії, в Єгипет, Фінікію, заселили Крит і Пелопоннес. Дравіди Індії і негри Месопотамії вважали наших далеких предків надлюдьми.

(Україна в контексті світової історії, Народна трибуна, № 32, від 3 серпня 1991 року, що видається в м. Луцьку).

А колесо розкручує завжди
І миті, і хвилини, і години.
Роки й віки. В нім прагнення людини
І мудрості нев'янучі плоди.
Час не спочине, бо йому не спиться:
По колу йде всевладна круговерть.
Мчать у прийдешнє горді колісниці,—
Не обірве їх шляху нагла смерть.
І мудрість предків не помре ніколи, —
У генах виживе, щоб відродитись знов...
А колесо вогненне креслить коло,
Вселитись прагне в Доброту, в Любов,
Щоб сяяти промінням ореолом
Над пам'яттю, що збереже дравід,
Індус і єгиптянин смаглочолій,
Пелопоннес і дивний острів Крит.
Убогі негри стануть на коліна,
Сприймавши наших предків за богів...
О, Оріяно, світла Україно!
Ти в дар несла розквітття ширих слів
І святість хліба, неземну, духмяну,
І віру сонячну святих синів...
О Україно, мати-Оріяно,
Наш світе всміхнений, без меж, без берегів!

* * *

Шукаю слово необхідне й злюсь,
І сержусь в пошуках метафори і рими...
Зорить на мене Україна-Русь
З глибин віків очима молодими.
То мати дивиться, а може, то жона
Чи ніжна Лада ранньою порою,
Щоб зрозумів її, між іншими пізнав
У далині від рідного порога?
Вона ж когось за Прип'ять провела
В похід далекий, в князеву дружину...
Не раз уже на досвітку імла
Спадала росами на ягоди ожини.
На ті, що ними спрагу тамував
І воїн зморений, і стомлений оратай...
Цей погляд любий, як оті слова,
Яких колись навчила рідна хата.

* * *

За світами і за світанками,
За тридев'ять земель і царств,
Десять за станціями, за полустанками
Зупинився далекий час.
Зупинився, корінням врісся
І гнучкими гілками рук

Піднімає до теплої висі
Співу древнього перегук.
Співу древнього, як земля та,
Де мечі наших предків лежать,
Там, де зорі-дівчата-близнята
В голий вечір бредуть через гать.
І такі вони, юні, наївні,
Зупинились між сивих дубів.
Зорі — добрі волинські князівни,
Що мережать купальський спів
І вінки опускають на воду,
Із проміння рожеві вінки...
Задивилась дівоча врода
У ріку, у прийдешні віки.

* * *

А час такий чи був, чи вже настав:
Нема того, чи винен, чи невинен,
Чи кожна грань висвічує кристал,
Чи віриш ти в Дажьбога, чи в Христа, —
Повір хоч раз у долю України!

* * *

Про людське око кошик у руці.
Мені він зайвий у Природи храмі...
Вогонь язичницький в осіннім багреці,
Запалений прадавними богами.
Дуби щось мовлять — мудрі два волхви.
Молитись мене вчать? Чи хочуть щось сказати?
Іх шепіт — із віків, та завжди він живий,
Як мова, що дала Природа-мати
Цим велетам, їх прадідам, батькам.
Вітри для них свої закони пишуть.
В руках вітрів — не пера — гострі списи —
З часів незнаних, з невідомих пір.
І підкоряються священним тим рядкам
Травинка кожна, кожен птах і звір.

Микола Черняк

ЧЕРГОВА ОКУПАЦІЯ, ЧИ ТІЛЬКИ ДУРІЙКА МОСКОВСЬКИХ ХАМІВ?

Згідно моєї пам'яті, що підтверджується «Історією міст і сіл» Сумської області, німецька окупація Сіверщини в 1941 році розпочалася німецькими військовими частинами через Десну в околиці села Пирогівки, після короткотривалого артилерійського обстрілу лівого берега, по полудні, у вівторок 26-го серпня. Наступного дня німецькі військові частини захопили Вороніж і, закріпившись передовими частинами на правому березі Есмані в околиці Писаревічів на короткотривалій відпочинок.

У понеділок, 2-го вересня, на світанку німецькі військові частини звели бій з частинами Червоної Армії за переправу на Есмані, але, втративши панцерник та бронемашину на мінах і трьох вояків убитими, обійшли червоноармійську заставу через Есмань на Зарудському і пішли шляхом на схід.

У Вороніжі німецька окупаційна влада залишила військового коменданта з невеликою залогою німецьких вояків та не дуже дотепного і малописьменного галичанина Суботу в ролі перекладача й посередника між тубільним населенням та німецькою комендатурою. Переважна частина вороніжців таке потягнення німців сприйняла як дійсне визволення від зненавидженої советської влади, її законів, насиль-

ства та страху. Відновили працю на колгоспних ланах, на садибах, сподіваючись мирного й спокійного життя, на зразок цивілізованої Європи.

Згідно військової доктрини, розробленої маршалом Якіром, майбутня війна мала вестися «глибоким запіллям», тобто заманом ворога глибоко на власну територію, відрізання йому тилу і ліквідації. За цю «зухвальну» теорію Якір, зі своїми сімома спільниками, поплатився життям 11-го червня 1937 р., а «мудрий» генералісімус Йоська Джугашвілі, побувши Якіра та його спільників, почав, за Якіровою теорією, підготовлятися до війни не гаяючи часу. До цього часу про цю зухвалість Йоськи я ніде не зустрічав і згадки ні в пресі, ні навіть в «Історії міст і сіл», але факт має бути певним доказом.

На початку 1938 року з Запорізької сільради було виділено декілька хуторів на лівобережжі Есмані і з них створено Гречкинську сільраду та приміщено її в клубі Шостенської торфорозробки. Партком Шостенської торфорозробки вилучено з парторганізації Київського Торфотресту і через партком Гречкинської сільради прилучено його до Шосткинського Райпарткому. Під кінець 1938 року на Шостенську торфорозробку було призначено офіційно на посаду головного інженера торфорозробки, а неофіційно для вивчення терену для майбутніх партизанських дій, колишнього чекіста Глухівської округи, майора військ НКВД Якова Мойсейовича Ткача. Шостенський Райпартком прислав на допомогу Ткачеві на торфорозробку трьох заслужених і орденоносних червоних партизанів часів Громадянської війни — Андрія Коржа, Бурдюга і Ведмедева.

10-го січня 1939 року була створена Сумська область, з центром в місті Сумах на Слободянщині, яка, згідно «Історії міст і сіл» Сумської області, під час німецької окупації «вся Сумщина перетворилася на партизанський край» (стор. 7). В лютому 1939 року із Шостенської торфорозробки був відізваний Яков Мойсейович Ткач і призначений першим секретарем Сумського Обкому партії. З початком війни 1941 року Ткач був призначений начальником Партизанського штабу.

На початку серпня 1941 року у місті Шостці був створений підпільний Райком КП/б/У, на чолі з тов. К.Ю. Тралом та тов. О.П. Озеровим.

За два дні до переправи через Десну німецьких військових частин, тобто в неділю 24-го серпня, на Шостенській торфорозробці «з волі окупаційної німецької комендатури» Андрій Корж проголосив себе хазяїном торфорозробки, старостою Гречкинської сільради та начальником поліції. Тиждень пізніше, коли німецька воєнна комендатура осілася в будинках управи Воронізької цукроварні, а їхній лакей Субота в будинку сільради, Андрій Корж отримав «благословення» на всі вищезгадані посади Суботи, а німецький військовий комендант підтвердив Суботине «благословення» своєю комендантською печаткою з хижим орлом, що розпростер широко крила, ніби для нападу, та з фашистським символом — свастикою в кігтях. Рожевий папірець з такою печаткою та підписом коменданта був необмеженою запорукою влади особи, зазначеної в тому папірці на визначеному терені. Такі рожеві папірці у Вороніжі видавалися німецькою комендатурою за «благословенням» Суботи всім підставним особам більшовицького підпілля та тим, що були переконані в ні-

мецькій мудрості і непоборності та щиро бажали побутися московської кормиги назавжди. Таким чином у Вороніжі під німецькою окупацією виникло свого роду роздвоєння влади, нібито призначеної німецькою комендатурою керувати життям і працею вороніжців. Ставлеників більшовицького підпілля та осіб, що повірили в німецьку справедливість, релігійну толерантність, європейську цивілізацію.

Від початку вересня до початку грудня ставленики більшовицького підпілля жодного спротиву німецькій владі не чинили і між населенням ніякої протинімецької пропаганди не розповсюджували. Вороніжці та хуторяни, відчуваючи обов'язок забезпечити себе, свої родини і взагалі трудове населення околиці харчами на наступну зиму, без колгоспоного примусу взялися за збирання залишків врожаю збіжжя та гречки. Викопували картоплю та цукрові буряки на колгоспних ланах та по своїх власних городах. Шостенці запасалися харчами на зиму, розносячи відрами спирт з запасів заводу НОМ. 9 по навколишніх селах та хуторах. Свято св. Покрови вороніжці сполучили зі святом Врожаю і гучно та весело відсвяткували всенароднім гулянням біля колишніх палат Шрамченка, а тепер «Народнього дому». Німецький комендант виступив на святі Покрови з дуже змістовною та патріотичною промовою, запевнивши вороніжців, від імені свого фюрера Гітлера, про спокійне, охоронене владою, забезпечене власними засобами заможне життя всім прошаркам тубільного населення на окупованих німецьким військом теренах.

Навколо колишніх Шрамченкових палат, в розлогах саду біля них, на майдані центру Вороніжа грали музики, а дівчата у вишитих сорочках витанцювали гопака з хлопцями-вороніжцями та молодими дезертирами з Червоної Армії. Молодиці та молоді чоловіки збиралися по своїх парафіях і пробували переспівати сусідів. Була надія... А тим часом...

Тим часом на початку грудня, у зв'язку з не-успіхами німців на фронті під Москвою, німецьке військове командування відкликало з Вороніжа свого коменданта з залогою. Галичанин Субота, залишившись необмеженим «володарем» у Вороніжі і порозумівшись з більшовицьким підпіллям, проголосив революційні зміни, заарештував старосту Вороніжа Іващенко, встановив «українську владу», виставивши на будинку колишньої сільради блакитно-жовтий прапор. Він призначив начальником поліції колишнього шосткинського міліціонера Яловенка, наказав поліцаям спорудити шибеницю та стовб ганьби на воронізькому майдані і розпочав там підвішення на шибениці дезертирів з Червоної Армії, що знайшли притулок у воронізьких дівчат і молодичь, а дівчат та молодичь за спілкування з дезертирами прив'язували до стовба ганьби.

У цей же час, згідно «Дошки слави», яку спорудили школярі-слідопити Гречкинської восьмирічної школи і яка ще й досі висить на стіні коридору школи, ясно й недвозначно зазначено: «С листопада 1941 по апрель 1942 г. на території Гречкинського с/с розмістились Шосткинские подпольные Райком и Горком партии». Тобто шосткинське більшовицьке підпілля в листопаді 1941 року прибуло до «хазяїна» Коржа на Шосткинську торфорозробку на «зимову квартиру» і щоб не їсти даремно «хазяїнового» хліба розпочало терор проти наколишніх хуторян. Першою

жертвою цього терору більшовицьких підпільників став Григор Савицький з хутора Копані та дві старші, заражені сифілісом ще під час Громадянської війни солдатами Муравйова, що ніс на штиках свободу Хакляндії, сестра Химка та Дунька Ліфіренки-Горохи з хутора Пирощини.

Григор Савицький, умово недорозвинений, старший чоловік, працював на Шостенській торфодобувної асенізатором, а в колгоспі ім. Папаніна був запрошений виконувати Сталінський плян удобрення колгоспних ланів курячим пометом, людською жижогою та сечею, і за це був «удостоївся» помешкання в колгоспній коноплесушарці та нагороджений «Сталінською короною» — теличкою-сисунцем, законтрактованою колгоспом в котрогось з колгоспників за зменшену поставку молока державі. Під час відступу Червоної Армії з Сіверщини колгоспники розграбували майно і тварин колгоспу ім. Папаніна, але старого кнура ніхто не забажав. Поскільки Григор з дружиною Мелашкою та двома хворими на рахит синами, мешкав на колгоспному подвір'ї в коноплесушарці, безпритульний кнур знайшов собі пристановище в печі коноплесушарки. Григор з Мелашкою змилювалися над старим кнуром і почали годувати його своєю картоплею. Після відновлення громадського господарства на подвір'ї колгоспу ім. Папаніна, господарство відмовилось забрати кнура від Григора. Поскільки у нього було картоплі обмаль, староста та бригадир громадського господарства порадили Григорові заколотити кнура і споживати його з родиною собі на здоров'я. Полюбовниця Яловенка Марія Чабанівна, дізнавшись, що Григор заколов кабана, забажала вгостити свіжиною свого любовника і пішла до Григора по м'ясо. Григор відмовив Марії, а та поскаржилася Яловенкові. Яловенко, не довго думаючи, викликав шосткинську поліцію, сповістивши їй, що в Григора Савицького знаходиться склад харчів червоних партизан. Шосткинська поліція, «розгромивши партизанський склад харчів», заарештувала Григора з забрала їхню «сталінську корову» і залишила двох хворих синів у холодній коноплесушарці вмирати від холоду й голоду.

Сестри Ліфіренки-Горохи відмовилися постачати Коржеві та його райкомовським і міськомовським «нахлібникам» безкоштовно самогонку і також були пограбовані й заарештовані шостенськими поліцейськими. За сестер-сусідок спробував був заступитися Трохим Савич Трохименко-Смашний і за це «захвальство» поплатився життям. Арешти Григора Савицького з дружиною Мелашкою, сестер Химки та Дуньки Ліфіренків, убивство Трохима Савича відбувалися нібито від імені німецької окупаційної влади, а фактично були терором більшовицького підпілля, щоб озлобити й налякати тубільне населення німецькою окупацією.

Минулого року, після півстоліття блукання чужиною, я навідався на терен Гречкинської сільради. Тепер більша частина терену сільради адміністративно підпорядкована Кролевецькому району, менша — Клишківській сільраді Шосткинського району. Понаддесманський ліс обох частин колишньої Гречкинської сільради належить Воронізькому лісництву. Садиба і кладовище роду Сіриків поруйновані і засаджені лісом, а тому за дозволу розшукати місце вічного спочинку моїх Предків потрібно було побувати в

управах трьох сільрад і в лісництві. Минулого року на будинках сільрад та лісництва майоріли українські блакитно-жовті прапори і службовці намагалися говорити зі мною українською мовою, але по їхніх службових кімнатах все ще висіли портрети Леніна, переважно в товаристві «ходаків» з Новгород-Сіверського району. Я це сприйняв не так як пошану до німецького платного шпигуна і вождя світового пролетаріату, як пошану до сусідів-новгородців. Цього року мене здивувала наявна непошана до української символіки. Прапори або зовсім не виставляються на урядових будинках, або залишки їх теліпаються на держаках. Портрети Леніна з «ходаками» замінені новими, переважно медального типу — силуетками. Урядовці уникають говорити українською мовою. Населення сіл і міст, і навіть хуторів, озлоблене на самостійність України, на президента Кравчука, залякане війною, голодом, непевністю завтрашнього дня, цінами на хліб та речі першої потреби. Насторожились, ніби перед поновним московсько-більшовицьким терором.

Ідучи хутором Холдівщини, я зауважив на городі при копанні картоплі молодшу сестру моєї колишньої подруги Надьки — Зінку.

— Дай Боже тобі доброго здоров'я, Зінко! — кажу їй, підійшовши до межі її розлогого городу.

— Нам уже ніякий Бог нічого не дасть і не допоможе, — відповідає вона на привітання. — Відділились, усамостійнилися, тепер як не голодом, то війною нас подушать.

(Далі буде) **Г. Сірик**

З ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Громада ім. Лесі Українки відмітила наступні дати: Новий Рік, Дана-Водосвячення, 22-го Січня, свято Лесі Українки і Тараса Шевченка, Великдень, Свято Весни, Проводи, День смутку в зв'язку з аварією Чорнобиля, свята Прародителів Тата-Оря і Мама-Лелі, День Матері, Зелені Свята, Купала, День Івана Франка, Свято Врожаю, деє народження Михайла Коцюбинського і Михайла Грушевського, День Подяки (Канадське свято), Листопадовий Зрив, день народження Маркіяна Шашкевича і інші.

Поминальні Славні відправлені: в березні місяці — за сл.п. інж. Григорія Слободяника, І. Семенюка, М. Петрі; Загальний Славень — на Проводи і Зелені Свята.

18-го жовтня ц.р., в першу річницю сл.п. Пос. Євгенії Бабич і в третю річницю д-ра А. Білецького і Ірени Кишкевич.

Свято Коляди — Різдва Світла Дажбожого відбудеться від 19-го до 26-го грудня ц.р. Спільний обід і ялинка для дітей — 19-го грудня. Ласкаво запрошуємо всіх рідновірів та прихильників Рідної Віри на це свято. Гостям будемо раді.

В справах Рідної Віри просимо телефонувати на: 1 (416) 622-4809.

Бібліотека відкрита в неділю від 10.30 ранку і в середу від 7.30 до 9 вечора.

Редакція залишає за собою право виправляти й скорочувати надіслані матеріали.

Статті, підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.